

TEMA 19. Euharistija (I)

Euharistija je spomen Kristova vazmenog otajstva, što uprisutnjuje njegovu jedinstvenu žrtvu u liturgiji Crkve.

13.12.2012.

1.Sakramentalna narav Presvete Euharistije

1.1.Što je Euharistija?

Euharistija jesakrament koji, za vrijeme liturgijskog slavlja Crkve,

uprisutnjuje Osobu Isusa Krista (cijeloga Krista: Tijelo, Krv, Dušu i Božanstvo) i njegovu otkupiteljsku žrtvu, u punini Vazmenog Misterija njegove muke, smrti i uskrsnuća. Ova prisutnost nije statična ili pasivna (kao prisutnost nekog objekta na jednom mjestu) nego aktivna, jer se Gospodin uprisutnjuje s dinamičnošću svoje spasiteljske ljubavi: on nas u Euharistiji poziva da prihvatimo spasenje koje nam nudi i da primimo dar njegova Tijela i Krvi kao hranu za vječni život, dopuštajući nam da stupimo s Njim u zajedništvo –s njegovom Osobom i njegovom žrtvom– i u zajedništvo sa svim udovima Mističnog Tijela Crkve.

U stvari, kako potvrđuje II Vatikanski Koncil, „Naš je Spasitelj, na Zadnjoj Večeri, noć prije nego je bio predan, ustanovio euharistijsko žrtvovanje svoga Tijela i svoje Krvi, da ovjekovječi do svoga povratka žrtvu

križa i da tako povjeri svojoj ljubljenoj Zaručnici, Crkvi, spomen na svoju smrt i uskrsnuće, sakrament milosrđa, biljeg jedinstva, ljubavnu povezanost, uskrsnu gozbu 'na kojoj se Krist blaguje, duša napunja milošću i daje nam se zalog buduće slave'¹.

1.2.Imena kojima se označava ovaj sakrament

Euharistijase, kako u Svetom Pismu tako i u predaji Crkve, naziva različitim imenima koja reflektiraju mnoge vidove ovog sakramenta i izražavaju neograničeno bogatstvo, ali nijedno ne iscrpljuje njegov smisao. Pogledajmo najznačajnije nazive:

a) neka imena podsjećaju na početak obreda², na Lomljenje Kruha, na Spomen muke, smrt i uskrsnuće Gospodinovo te na Gospodinovu Večeru;

b) druga imena naglašavaju žrtveni značaj Euharistije: *Sveta Žrtva, Sveti Prinos Mise, Oltarski Sakrament, Hostija (= prinosna Žrtva)*;

c) druga pokušavaju iznijeti stvarnost Kristove nazočnosti pod posvećenim prilikama: *Sakrament Tijela i Krvi Kristove, Kruh s Neba* (usp. *Iv* 6,32-35; *Iv* 6,51-58), *Presveti Sakrament* (jer sadrži Sveto Svetih, istu svetost utjelovljenog Boga);

d) druga se odnose na učinke uzrokovane po Euharistiji u svakom vjerniku i u čitavoj Crkvi: *Kruh Života, Kruh djece Božje, Kalež spasenja, sveta Popudbina* (da ne klonemona putu Kući), *Pričest*. Ovo zadnje ime ukazuje na sjedinjenje s Kristom po Euharistiji (*osobno sjedinjenje s Kristom*) i svim udovima njegova Mističnog Tijela (crkveno zajedništvo u Isusu Kristu);

e) druga imena označavaju cjelokupno euharistijsko slavlje s

nazivom koji na rimskom obredu označava oproštaj vjernika nakon pričesti: *Misa, Sveta Misa*;

Međusvim ovim imenima naziv *Euharistija* je sve više prevladavao u Zapadnoj Crkvi, dok nije postao opći izraz, kojim se označava, kako liturgijsko djelovanje Crkve koja slavi spomen na Gospodina, tako i sakrament Tijela i Krvi Kristove.

Na istoku je euharistijsko slavlje, naročito od početka X stoljeća, obično imenovano izrazom *Sveta i Božanska Liturgija*.

1.3. Euharistija u sakramentalnom redu Crkve

„Ljubav Presvetog Trojstva prema čovjeku čini da se, po prisutnosti Kristovoj u Euharistiji, za Crkvu i za čovječanstvo rađaju sve milosti“³.

Euharistija je najuzvišeniji sakrament, jer je u njemu „sadržano cjelokupno Crkveno duhovno dobro,

to znači da je sam Krist naša Pasha i živi kruh koji po svom uskrsnom i životvornom tijelu po Duhu Svetom, daje život ljudima“⁴. Ostali sakramenti, iako imaju posvećujuću snagu koja proizlazi od Krista, nisu kao Euharistija koja zaista uprisutnjuje, stvarno i suštinski samu Osobu Krista –utjelovljeni i proslavljeni Sin Vječnog Oca–, sa spasonosnom moći svoje otkupiteljske ljubavi, da bi ljudi mogli ući u zajednicu s Njime i živjeti po Njemu i u Njemu (usp. *Iv* 6,56-57).

Nadalje Euharistija čini vrhunac prema kojem teže svi ostali sakramenti u redu duhovnog rasta svakog vjernika i čitave Crkve. U ovom smislu II Vatikanski Koncil potvrđuje da je Euharistija izvor i vrh kršćanskoga života, središte cjelokupnog crkvenog života⁵. Svi ostali sakramenti i sva djela Crkve su podređena Euharistiji, jer je njezin cilj voditi vjernike k jedinstvu s

Kristom, nazočnom u ovom sakramentu (usp. *Katekizam*, 1324).

Uz sve to Kristje izvor po kojem božanski život stiže do čovječanstva i kao cilj prema kojem se uređuju svi ostali sakramenti, Euharistija ne nadomješta nijedan od njih (ni krštenje, ni potvrdu, ni pokoru, ni bolesničko pomazanje), i može biti posvećena samo po valjano zaređenom službeniku. Svaki sakrament ima svoju ulogu u sakramentalnom redu i samom životu Crkve. U ovom smislu se Euharistija smatra trećim sakramentom uvođenja u kršćanstvo. Od prvih stoljeća kršćanstva na krštenje i potvrdu se gledalo kao na pripremu za sudjelovanje u Euharistiji, kao na uvjete za ulazak u sakramentalno zajedništvo s Kristovim Tijelom i njegovom žrtvom, kao i za dublje uključivanje u Kristov misterij i misterij njegove Crkve.

2. Obećanje Euharistije i njezino ustanovljenje po Isusu Kristu

2.1. Obećanje

Gospodinje najavio Euharistiju, za vrijeme svog javnog života, u Sinagogi Kafarnauma, pred onima koji su ga slijedili i kasnije bili svjedoci čudesnog umnažanja kruha kojim je nasitio mnoštvo (usp. *Iv* 6,1-13). Isus je upotrijebio ovaj znak, da otkrije svoj identitet i svoje poslanje te da obeća Euharistiju: „Zaista, zaista, kažem vam: nije vam Mojsije dao kruh s neba, nego Otac moj daje vam kruh s neba, kruh istinski; jer kruh je Božji Onaj koji silazi s neba i daje život svijetu.' Rekoše mu na to: 'Gospodine, daj nam uvijek toga kruha.' Reče im Isus: 'Ja sam kruh života... Ja sam kruh živi koji je s neba sišao. Tko bude jeo od ovoga kruha živjet će uvijek. *Kruh koji ću ja dati tijelo je moje -za život svijeta..'* Tko blaguje tijelo moje

i pije krv moju, ima život vječni; i ja ću ga uskrisiti u posljednji dan. Tijelo je moje jelo istinsko, krv je moja piće istinsko. Tko jede moje tijelo i pije moju krv, u meni ostaje i ja u njemu. Kao što je mene poslao živi Otac i ja živim po Ocu, tako i onaj koji mene blaguje živjeti će po meni." (usp. *Iv* 6,32-35.51.54-57).

2.2.Ustanovljenje sakramenta i njegov vazmeni kontekst

Isus Krist ustanovio je ovaj sakrament na Posljednjoj Večeri. Tri sinoptička evanđelista (usp. *Mt* 26, 17-30; *Mk* 14,12-26; *Lk* 22,7-20) i sveti Pavao (usp.1 *Kor* 11,23-26) prenose nam izvještaj o ustanovljenju. Evo pregleda pripovijesti koju pruža *Katekizam Katoličke Crkve*: „Kada dođe dan beskvasnih kruhova, u koji je trebalo žrtvovati pashu; Isus posla Petra i Ivana i reče im: 'Hajdete, pripravite nam da blagujemo pashu' (...) Oni odu, nađu kako im je

rekao i pripraviše Pashu. Kada dođe čas, sjede Isus za stol i Apostoli s njim. I reče im: 'Svom sam dušom čeznuo ovu Pashu blagovati s vama prije svoje muke. Jer kažem vam neću je više blagovati dok se ona ne završi u Kraljevstvu Božjemu' (...) I uze kruh, zahvali, razlomi ga i dade im govoreći: 'Ovo je tijelo moje koje se za vas predaje. *Ovo činite meni na spomen*'. Isto tako, pošto večeraše, uze čašu govoreći: 'Ova čaša novi je Savez u mojoj krvi koja se za vas proljeva'“ (KKC, 1339).

Isus je, dakle, slavio Posljednju Večeru u smislu židovske Pashe, ali Gospodnja Večera ima apsolutnu novost: u središtu se ne nalazi janje Stare Pashe, nego sam Krist, njegovo Tijelo *predano* (prikazano u žrtvi Ocu, na milost za ljude)... i njegova Krv *prolivena za mnoge za oprost grijeha* (usp. KKC, 1339). Možemo dakle kazati da je Isus ne samo slavio Staru Pashu, već navijestio i ostvario

–anticipirajući je sakramentalno–
Novu Pashu.

2.3.Značenje i sadržaj Gospodinove zapovijedi

Izričitazapovijed Isusova: „Ovo činite meni na spomen (da vas podsjeća na mene)“ (*Lk 22,19; 1 Kor 11,24-25*), zapravo pokazuje institucionalni karakter Posljednje Večere.

Iskazanom nas zapovijedu moli da odgovaramo na njegov dar i da ga sakramentalno prikažemo (da ga nanovo ostvarujemo, da ponavljamo njegovu prisutnost: njegova predanog Tijela i njegove prolivene Krvi, što znači, njegovu žrtvu za oprostjenje naših grijeha).

— „Ovo činite“. Na ovaj je način označio one koji mogu slaviti Euharistiju (Apostole i njihove nasljednike u svećenstvu), njima je dao vlast da je slave i odredio temeljne elemente obreda: iste koje je On upotrijebio (tako je za slavlje

Euharistije potrebna prisutnost kruha i vina, usrdna prošnja milosti i blagoslova, posveta darova u Tijelu i Krvi Gospodnjoj, dijeljenje i pričešćivanje s ovim Presvetim Sakramentom).

— „Meni naspomen (da podsjeća na mene)“. Na ovaj je način Krist zapovjedio Apostolima (i po njima njihovim nasljednicima u svećenstvu), da slave novi “spomen”, koji je nadomjestio onaj Stare Pashe. Ovaj memorijalni obred ima posebnu snagu: ne samo da pomaže “podsjećati” zajednicu vjernika na otkupiteljsku ljubav Kristovu, njegove riječi i držanje za vrijeme Posljednje Večere, nego da, osim toga, kao sakrament Novoga Zavjeta, uprisutnjuje objektivno sadržajnu stvarnost: Krista, “naše Vazmeno Janje” (1 Kor 5,7), i njegovu otkupiteljsku žrtvu.

3. Liturgijsko slavlje Euharistije

Crkvaje, poslušna zapovijedi Gospodinovoju, odmah slavila Euharistiju u Jeruzalemu (usp. *Dj* 2,42-48), u Troji (usp. *Dj* 20,7-11) u Korintu (usp. 1 *Kor* 10,14,21; 1 *Kor* 11, 20-34) i u svim mjestima gdje je stizalo kršćanstvo. „Kršćani su se sabirali 'da lome kruh' naročito 'u prvi dan tjedna (*Dj* 20,7), to jest u dan Gospodnji, dan Isusova uskrsnuća. Slavlje se Euharistije od onih vremena nastavilo sve do naših dana, tako da ga danas nalazimo svugdje u Crkvi, s istim osnovnim ustrojstvom.“ (*KKC*, 1343).

3.1. Temeljno ustrojstvo slavljenja mise

Vjerna Isusovoj zapovijedi, Crkva vođena “Duhom istine” (*Iv* 16,13), koji je Duh Sveti, kada slavi Euharistiju ne čini ništa drugo, nego se prilagođava euharistijskom obredu ostvarenom po Gospodinu na Posljednjoj Večeri. Bitni sastavni

dijelovi slijedećih euharistijskih slavlja ne mogu biti drugi od onih iskonske Euharistije, a to su: a) Zajednica Kristovih učenika sazvana po Njemu i ujedinjena oko Njega; i b) Provođenje novoga memorijalnoga obreda.

Euharistijska zajednica

Od samih početaka crkvenog života, kršćanska zajednica koja slavi Euharistiju ustrojena je hijerarhijski: obično je osnivaju biskup ili svećenik (koji kao svećenik predvodi euharistijsko slavlje i djeluje *u osobi Krista, Glave Crkve*), đakon, drugi službenici i vjernici, sjedinjeni vezom vjere i krštenja. Svi članovi ove zajednice pozvani su da sudjeluju savjesno, pobožno i aktivno u euharistijskom obredu, svaki na svoj, njemu svojstven način: svećenik koji služi misu, đakon, čitači, oni koji prikazuju darove, djelitelj pričesti i sav narod, čiji "Amen" ukazuje na

njegovo stvarno sudjelovanje (usp. *KKC*, 1348). Prema tome, svaki će pojedinac morati izvršiti svoju dužnost, tako da ne bi bilo pomutnje između svećeničke službe, općeg svećeničkog zvanja vjernika i službe đakona i ostalih mogućih službenika.

Potvrda službenog svećeništva je bitna za slavljenje Euharistije. Samo valjano zaređeni svećenik može posvetiti Presvetu Euharistiju, izgovarajući *u osobi Krista* (t.j., u specifičnoj sakramentalnoj istovjetnosti s Velikim i Vječnim Svećenikom, Isusom Kristom) riječi posvete (*KKC*, 1369). S druge strane, nijedna kršćanska zajednica nije ovlaštena da si daje ovlasti koje ima samo zaređeni svećenik. „Ovo je dar koji se *prima kroz biskupsko nasljedovanje, a ono se oslanja na Apostole*. Biskup je taj koji potvrđuje novog svećenika posredstvom sakramenta Ređenja, predajući mu moć posvećivanja Euharistije“⁶.

Odvijanje svete Mise

Provođenjememorijalnoga obreda se, od samih početaka postojanja Crkve, odvija u dva bitna dijela, koji oblikuju zasebno jedinstven bogoštovni čin: "Liturgija Riječi" (koja podrazumijeva objavu i prihvaćanje Riječi Božje), i "Liturgija Euharistije" (koja podrazumijeva prikazivanje kruha i vina, anaforu ili euharistijske zazive –riječima posvete– i pričest. Ova dva glavna dijela su omeđena uvodnim i zaključnim obredima (usp. *KKC*, 1349-1355). Nitko ne može svojevolarno izostaviti ili dodati nešto više od onoga što je utvrđeno za Crkvu u Liturgiji Svete Mise⁷.

Ustrojstvo sakramentalnog znamenja

Nužni bitni elementi za ustrojstvo sakramentalnog znamenja Euharistije su: s jedne strane, kruh od pšeničnog brašna i vino od grožđa; s druge strane posvećujuće

riječi koje svećenik izgovara *u osobi Krista*, u smislu „Usrdne Euharistijske molitve“. Zahvaljujući snazi Gospodinovih riječi i moći Duha Svetoga, kruh i vino se pretvaraju u djelotvorno znamenje, s ontološkom, a ne samo znakovitom puninom, nazočnosti 'predanoga Tijela' i 'prolivene Krvi' Kristove, t.j., njegove Osobe i njegove otkupiteljske žrtve (usp. *KKC*, 1333 i 1375).

Ángel García Ibáñez

Temeljna bibliografija

Katekizam Katoličke Crkve,
1322-1355.

IVAN PAVAO II, Enc. *Ecclesia de Eucharistia*, 17-IV-2003, 11-20; 47-52.

BENEDIKT XVI, Ex. Ap. *Sacramentum caritatis*, 22-II-2007, 6-13; 16-29; 34-65.

KONGREGACIJA ZA BOGOŠTOVLJE I
DISCIPLINU SAKRAMENATA, Upute
Redemptionis Sacramentum, 25-
III-2004, 48-79.

Preporučeno štivo

SV.JOSEMARÍA, Homilija *Euharistija,*
otajstvo vjere i ljubavi, u *Susret s*
Kristom, 83-94

J. RATZINGER, *Euharistija središte*
života. Bog nam je blizu. Edicep,
Valencia 2003, 29-44; 61-80; 135-144.

J.ECHEVARÍA, *Euharistija i kršćanski*
život, Rialp, Madrid 2005, 17-48.

J.R. VILLAR, F.M. AROCENA,
L.TOUZE, *Euharistija*, uC. IZQUIERDO
(dir), *Teološki riječnik*, Eunsa,
Pamplona 2006, 355-356; 362-366.

Podrubci (fusnote)

1 II VATIKANSKI KONCIL, Konst.
Sacrosanctum Concilium, 47.

2 Izraz *euharistija* označava *milosrdno djelovanje*, i upućuje na Isusove riječi na Posljednjoj Večeri: „I uze kruh, *dade hvalu* (znači, izgovorio je euharistijsku usrdnu molitvu i hvalu Bogu Ocu), razlomi ga i dade im govoreći...“ (*Lk 22, 19; usp, 1 Kor 11,24*).

3 Sv. Josemaría, *Susret s Kristom*, 86.

4 II VATIKANSKI KONCIL, Dekret *Presbyterorum Ordinis*, 5.

5 Usp. II VATIKANSKI KONCIL, Konst. *Lumen Gentium*, 11.

6 IVAN PAVAO II, Enc. *Ecclesia de Eucharistia*, 29.

7 Usp. II VATIKANSKI KONCIL, Konst. *Sacrosanctum Concilium*, 22;
KONGREGACIJA ZA BOGOŠTOVLJE I DISCIPLINU SAKRAMENATA, Upute *Redemptionis Sacramentum*, 14-18.

8 Usp. RIMSKI MISAL, *Institutio generalis*, br. 320. U latinskom obredu kruh mora biti beskvasan, to znači, ne fermentiran; usp. *Ibidem*.

9 Usp. RIMSKI MISAL *Institutio generalis*, br. 319. U latinskoj Crkvi vinu se doda malo vode; usp. *Ibidem*. Riječi koje izgovara svećenik kod dodavanja vode vinu, označavaju smisao ovog obreda: „Da po misteriju ove vode i vina, imamo udjela u božanstvu kojim se udostojao biti sudionikom našega čovječtva“ (RIMSKI MISAL, *Prikazanje*). Za Crkvene Oce, ovaj obred znači i jedinstvo Crkve s Kristom u euharistijskoj žrtvi; usp. SV. CIPRIJAN, *Ep.* 63,13: CSEL 3,711.
